

51

Colecția POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

I. VOLEDI - AL. CERBU

Coroana regelui BUREBISTA

***

EDITATĂ DE REVISTA
ȘTIINȚĂ ȘI TEHNICĂ

I. VOLEDI şi AL. CERBU

„COROANA REGELUI BUREBISTA"

Roman de aventuri

(Continuare din numărul trecut)

Ciudată voce, dar mai ales ciudată limbă... Despre ce licoare o fi vorba... ?

Femeia apropie de buzele bolnavului un corn de zimbru plin cu un lichid gălbui, cu o aromă pătrunzătoare.

— Ce idee năstruşnică să-mi dea să beau dintr-un corn de zimbru... Mara, Mara tot copilăroasă ai rămas !... Să nu uiţi să-l pui la loc in colecţia noastră... Inchizind apoi ochii, dădu pe git băutura...

Cind deschise din nou ochii avu senzaţia că moleşeala din trup prinde a-l părăsi, gonită din urmă de un nestăvilit val de energie ce-i potopea intreaga făptură... Inima-i bătea să se spargă zvicnind de singe fierbinte, tinăr, in timp ce negurile minţii se risipeau inseninind cerul privirilor...

— Lăudat fie numele profetului şi al zeiţei Diana... E tocmai timpul să se adune poporul şi regele... !

Cu o mişcare bruscă incercă să se ridice in picioare... Abia atunci işi dădu seama că membrele ii erau inlănţuite de lespedea de piatră pe care era culcat... Reuşi doar să se ridice in capul oaselor. Dar cine sint femeile acestea in haine lungi de vestale şi cu părul strins in conciu ?... Unde am mai văzut aceste chipuri... ?

— Cine sinteţi voi ?... Unde mă aflu ? strigă Pirvu fulgerind cu privirea pe o tinără femeie cu chipul graţios, ale cărei trăsături le scotea in evidenţă o maramă albastră cu aplice de argint... Cu un glas melodios tinăra il răspunse :

— Te afli, străine, in templul Dianei, regina nopţii şi vindecătoarea bolilor trupului şi ale sufletului... Noi sintem nevrednicile ei fiice şi preotese. Mulţumeşte-i zeiţei că prin harul ei a alungat duhul cel rău din mădularele tale... !

Uluit, prizonierul se pregătea să copleşească cu intrebări stranille preotese... Dar nu mai avu răgazul necesar... Cea mai bătrină dintre femei, singura care era imbrăcată in negru — probabil marea preoteasă — bătu de trei ori din palme... Pe porţile larg deschise ale templului apărură patru bărbaţi zdraveni, cu chipuri fioroase şi inarmaţi pină in dinţi.

— Luaţi-l pe prizonier şi duceţi-l pe scuturi in cetăţuie, rosti cu asprime bătrina in negru.

Inainte de a putea opune cea mai mică rezistenţă, Pirvu se văzu inşfăcat de oşteni şi curind simţi sub el răceala scuturilor de bronz.

*

De cînd îl duceau aşa şi ce e larma asta îngrozitoare?... Sînt cîntece de războinici sau glasuri de credincioşi ce se adună la o uriaşă procesiune?... Poate şi una, şi alta?!

Deodată s-au oprit... Urcă cîteva scări de piatră şi-l depun pe un fel de sanctuar rotund în mijlocul căruia e zidit un stîlp... Prizonierul îşi simţi o clipă membrele uşurate de legături, dar peste puţin se văzu din nou legat, de astă dată de stîlp. Acum, cel puţin, putea privi totul în faţă...

O mare de oameni se revărsa în nesfîrşite talazuri în imensa agoră, străjuită de jur împrejur de impunătoare şi masive edificii. Arhitectura lor sobră cu frontoane amintea mai degrabă de nişte fortăreţe decît de nişte palate.

Dincolo de clădiri, o centură de ziduri unea într-un singur trup cetatea ce domina de pe înălţimi de munte văile bogat împădurite. Spectacolul ce se desfăşura în faţa prizonierului era unic în felul său... Pe aripa din dreptul palatului cu impunătoare colonade — probabil palatul regelui — se orînduiau legiuni de războinici pedeştri fluturînd deasupra capetelor stindarde cu înspăimîntători dragoni cu cap de lup, avînd gîtlejul străpuns de o suliţă. Vacarmul tobelor şi al buciumelor era acoperit de zăngănitul de arme. Şi cît de diferite şi ameninţătoare erau acestea!... Săbii încovoiate ca o seceră în chip de iatagan şi săbii cu două tăişuri. Spade lungi şi drepte cu ciudate incrustări şi ornamente pe mîner şi pe teacă. Pădure de lănci cu vîrfuri de fier purtate de lăncieri îmbrăcaţi în largi sagunuri cu mîneci, strînse în centiroane late de piele. Veneau apoi purtători de suliţi ce se aruncau cu mîna sau cu balista, arcaşi cu arcuri din corn de zimbru şi cu faretre[1] pline de săgeţi atîrnînd greu pe şold, precum şi purtătorii de darde galice, praştii, topoare, buzdugane. Cu pletele fluturînd în bătaia vîntului, soldaţii de rînd îşi roteau nerăbdători scuturile ovale...

Pîrvu privea cu uimire pe aceşti viteji desprinşi parcă de pe o medalie, aşa cum erau cu boiul drept şi mîndru, cu privirile vii şi ameninţătoare, sub sprîncenele mari, dese.

În flancul drept al pedestrimii erau orînduite mîndrele cohorte de cavalerişti ce-şi struneau caii înspumaţi, gata parcă să se repeadă asupra stepelor de atîtea ori străbătute pînă dincolo de brîul de argint al Istrului... pînă la Haemus. Înzăuaţi în cămăşi de zale dinţate, cu marginile tăiate în triunghi, sau în cuirase de bronz, cavalerii daci stăteau încordaţi în şa abia întrezărindu-li-se chipul sub căştile cu solzi, scînteietoare în lumina roşie a amurgului.

În sfîrşit, aripa ocupată de armiile cetăţii era completată de artilerie: carele pe trei roţi avînd în faţă vîrfuri de fier sau lame încovoiate în chip de seceră, catapultele cu tunuri cu chiulasă de lemn, balistele, aruncătoare de ghiulele, precum şi nelipsiţii berbeci, — spărgători sau găuritori de ziduri.

Acum Pîrvu îşi îndreptă privirile spre cealaltă aripă a pieţei, unde

[1] Faretră — tolbă cu săgeţi.

popor de femei. bătrîni şi copii îngroşau rîndurile într-o pestriţă neorînduială de costume şi neamuri...

Erau aici agatirşi, hirşuţi şi mustăcioşi, cu coama părului vopsită în culoarea albastră a cerului; sclavi traci, aproape goi, cu trupurile tatuate, muiate parcă în bronz; basternii cei blonzi, din seminţiile robite cîndva pe aceste meleaguri, iliri uriaşi, cu privirile vultureşti, costoboci, celţi, sciţi...

Cei mai numeroşi erau însă cei din neamul dacic, cu cămăşile înflorate şi nădragii strînşi pe picior şi băgaţi în opinci cu nojiţe, cu bărbile încîlcite şi aspre şi cu pletele ninse de vijelia anilor.

Privirile lui Pîrvu stăruiră îndelung asupra gloatei de femei: ce majestuoase erau în iile lor albe ca florile de caişi sau în rochiile lor simple, din două foi tivite la gît şi înnodate cu un şiret... Înalte, cu talie de viespe, cu ochii mari umbriţi de gene lungi arcuite, cu buzele cărnoase şi cu bărbiile energice, păreau nişte zîne ale pădurilor chemate la un festin regesc în cetatea cea de piatră...

Deodată freamătul de glasuri şi arme amuţi... Un rînd de porţi interioare se deschiseră, lăsînd drum liber unui impunător cortegiu... În frunte venea un sobor de preoţi, în lungi hitoane albe, psalmodiind versete religioase şi acompaniindu-se cu ţitere şi flaute... Urmau apoi nobilii — tarabostea — în sagunuri[1] scumpe cu ciucuri de aur şi alţii în armuri grele de bronz şi coifuri aurite...

În mijlocul lor păşea un bărbat cu o statură de uriaş şi un profil leonin, încadrat de o barbă neagră, sălbatic crescută pînă sub umerii obrajilor puternici. Era Burebista — regele şi stăpînitorul popoarelor de la Ţara Nordică pînă la muntele Haemus. Alături, într-un soi de lectică purtată de patru sclavi vînjoşi, prizonierul putu distinge un bătrîn de o vîrstă matusalemică, cu o barbă lungă albă ce-i învăluia parcă întreaga figură firavă şi stafidită. Era Deceneu, marele pontif şi profet, tovarăş al lui Burebista întru conducerea statului.

Cortegiul îl încheia o gardă de cavaleri în mîndră ţinută de paradă, cu armurile împodobite cu argint şi aur, în ciudate plăzmuiri de şerpi şi zimbri.

La apariţia cortegiului, marea de oameni adunată pe platou îngenunchease într-o mută şi înălţătoare tăcere... Numai cînd regele, preoţii şi curtenii şi-au ocupat locurile în tribuna amenajată în aripa dinspre soare-răsare, poporul s-a ridicat de la pămînt izbucnind într-o furtună de urale... În vuietul glasurilor dezlănţuite, se amestecau deopotrivă osanalele ce preamăreau pe marele rege şi imnurile ce slăveau pe zeul zeilor, Zamolxis, şi pe profetul său, Deceneu.

La un semn al regelui, glasurile amuţiră.

Pîrvu, furat de măreţia spectacolului, uitase aproape primejdia care-l pîndea... O mişcare se produse în primele rînduri ale tribunei... Se auzi un zăngănit de arme... patru bărbaţi apărură pe platou şi înfipseră în pămînt patru lănci cu vîrfurile în sus...

Abia atunci prizonierul pricepu semnificaţia pregătirilor ce se fă-

---

[1] Sagun — tunică purtată de daci.

ceau. Era ceremonia mintuirii, marea sărbătoare a poporului lui Zamolxis...

In fiecare al patrulea an se trimitea o solie temutului zeu. Ferice de cel căruia sorții îi hărăzeau dreptul de a împlini solia slobozindu-și înaripatul suflet spre cerurile albastre, unde erau locașurile eterne ale zeului...

Broboane de sudoare rece apărură pe chipul lui Pîrvu... În adăstarea înspăimîntătoarei morți, își păstra pe deplin luciditatea... Peste o clipă, trupul lui, purtat de miini vînjoase, va fi ridicat deasupra vîrfurilor de lănci... Un fior îl străpunse inima, care-l bătea să se spargă... Sărmană inimă...! Curind vei înceta să bați, atîrnînd ca o zdreanță într-un ascuțiș de lance... Dar ce se aude ?!...

— Moarte profanatorului !... Moarte aceluia care a furat coroana !... Să înceapă judecata... !

Murmurul mulțimii creștea ca un talaz amenințător, ecoul spărgîndu-se departe, undeva în hăurile munților...

Furtul coroanei ? Așadar, aceasta era vina pentru care urma să fie judecat și sortit pieirii... Pentru „coroana regelui Burebista" !... Dar ce vină are el ? Schratt, Praxagoras... Ei sînt făptașii... Ei au furat coroana...

*

Cînd l-au dezlegat de pe stîlp și l-au aruncat pe lespedea din fața tribunei, prizonierul s-a tîrît cîțiva pași făcînd eforturi supraomenești să se ridice... Simțea că puterile îl părăsesc din nou... Dar nu !... Nu trebuie să moară ca un nevrednic rob, cu grumazul plecat sub povara destinului !... Încercă să se smulgă din toropeala ce-l cuprindea mădularele... Iată-l acum stînd demn în fața monarhului, înfruntîndu-i privirea rece, crîncenă... O clipă parcă, fața aceea bărboasă, întunecată de năprasnice furii, s-a îmblînzit... Curajul prizonierului îi place marelui rege...

Puțini sînt aceia care l-au înfruntat vreodată... Și nu dintre cei mai nevolnici !... Aruncînd cît colo ciozvîrta de berbece din care înfuleca cu poftă, Burebista vorbi cu glas tunător :

— Cine ești tu, străine, și cum te-ai încumetat să încalci ținuturile și legile noastre aspre ?

— Preaslăvite Burebista... Vina care mă aduce în fața înaltei tale judecăți este străină de mine... In ce mă privește, sînt un umil învățat pe care dragostea de neam și de știință l-a adus pînă aproape de umbra gloriei tale și a viteazului tău popor...

— Ești învinuit că ai furat „coroana" împărăției mele. De cînd cititorii în cărți se furișează între ziduri de cetate căutînd deșarte comori ?

— Coroana ta, o rege, au furat-o alții. Pe acei ticăloși gloria ta, măreția numelui tău și a neamului dac îi interesa mai puțin decît coroana și aurul tău... !

Un hohot înspăimîntător cutremură tribuna...

— Ha, ha, ha ! Coroana mea... Aurul meu ?... Și te pretinzi mare

invățat ?!... Crezi tu, străine, că la umbra coroanelor de aur se dobindește gloria, puterea ?... Aurul moleșește pe cei tari și ii pervertește pe cei slabi... Strălucirea lui întunecă minţile și duce la pieire. Cea mai bună pildă au dat-o dușmanii mei de moarte: romanii! Nicicind n-au fost ei mai puternici ca pe timpul lui Cincinatus, cind conducătorii și generalii Romei minuiau cu aceeași indeminare coarnele plugului și spada... Regele tăcu, și în apele întunecate ale privirilor lui prizonierul citi o nemărginită amărăciune...

— Știu ce te frămintă, o, mare Burebista... Din păcate, însă, ușuraticul Pompei și nupreacumpătatul Cincinatus e aliatul tău...!

— Îndrăznești să cirtești impotriva înțelepciunii preaslăvitului rege?... De astă dată vorbise un curtean din imediata apropiere a monarhului... După îmbrăcămintea de modă ateniană, prizonierul il recunoscu cu ușurință. Era Acornion din Dionysopolis, primul sfetnic al lui Burebista!...

— Departe de mine gindul de a cirti... Dar fiindcă ai grăit de înțelepciune, preainvățate Acornion, apoi nu e greu să-ți aduci aminte de dreapta orinduire a lui Solon atenianul.

— Ce vrei să spui, străine? tună din nou glasul regelui.

— Vreau să spun că aliatul tău trebuia să fie unitatea poporului tău!

— De partea mea e puterea...

— Puterea, da, dar nu unirea!...

— Unitatea poporului meu?... Dar știi tu oare, nesocotitule străin, că sub spada mea am reunit nenumăratele triburi dacice din cimpia panonică pînă la marea cea neospitalieră... și că de cuvintul meu ascultă deopotrivă neamul celtic și cel bastarnic, bessi, ilirii și tracii...?

Prizonierul continuă cu îndrăzneală:

— Adevărat e că lumea cea neromanică este astăzi supusă ție și lui Ariovist al suebilor... Dar valurile mișcătoare ale popoarelor dinspre soare-apune il vor inghiți curind pe Ariovist... Și atunci vei rămine singur in fața lui Cezar, iar nestatornicia neamurilor pe care le ai in puterea ta iți va fi fatală!

Semeţia străinului stirni un murmur de uimire în rindurile mulțimii. Privirile tuturora erau aţintite spre marele rege.

— Purtarea ta, străine, e plină de cutezanță, spuse Burebista. Oamenii neinfricați au fost și vor fi prețuiți intotdeauna. Fii dar binevenit printre supușii mei!

*

De cind goneau prin cetatea de munți și riuri care se numea Dacia... Poate de o zi, poate de un an, poate dintotdeauna... Astăzi, însă, satele dacice risipite pe coaste de dealuri și maluri de ape sint in sărbătoare... Ferestruicile de deasupra ușilor sint larg deschise spre soare, iar grinzile caselor și ulucile gardurilor sint impodobite cu flori și verdeață.

Vorbi înțeleptul Acornion:

— E sărbătoarea Rosaliilor... Precum ai văzut, prietene Corne-

lius, poporul nu prea are vreme de petrecere. Ogorul trebuie muncit, iar seara, cind cade obosit, ţăranul nu-şi doreşte altceva decit odihna... Altminteri se intimplă cu sărbătorile... Ele au fost orinduite de zei pentru ca in aceste zile oamenii să se apropie de dinşii mai frumoşi şi mai curaţi.

— Acum inţeleg de ce nobilii voştri, tarabostes, se găsesc totdeauna in preajma zeilor... Frumoşi şi curaţi, ei sint deopotrivă in zile de sărbătoare ca şi in cele muncitoare...

Acornion preferă să nu răspundă la ironia insoţitorului său şi continuă :

— Sărbătoarea trandafirilor este un prilej pentru cei vii să se intilnească şi să benchetuiască la morminte cu morţii lor scumpi... Asta imprieteneşte pe om cu ideea morţii şi-l invaţă s-o inţeleagă ca o blindă odihnă in viaţa de dincolo.

Cornelius asculta distrat vorbele sfetnicului, in timp ce-şi desfăta privirile urmărind cortegiul de bărbaţi şi femei ce se indreptau dansind şi chiuind in acompaniamentul ţiterelor şi al fermecatelor naiuri...

Ce mindre păşeau fecioarele Daciei in portul lor inflorat, legănindu-şi şoldurile ca lanurile de mei spicele, in bătaia vintului... Iar flăcăii indrăciţi se intreceau in ghiduşii, prefăcindu-se că vor să le soarbă aroma părului stropit din belşug cu vinul din amforele purtate după obicei pe creştet...

„Pentru ca să ai o concepţie optimistă asupra lumii şi a vieţii — gindi Cornelius —, e nevoie de un suflet puternic. Preamărind viaţa, poporul acesta brav a invăţat să dispreţuiască moartea..."

Acornion ii intrerupse firul gindului arătindu-i profilindu-se in zare zidurile unei cetăţi cu turnuri ce scinteiau in lumina soarelui de amiază.

— Am ajuns la Singidava... E ultimul popas inainte de a intra in Ţara agatirşilor...

Curind cei doi călăreţi păşeau pe uliţele strimte ale oraşului, in mijlocul căruia, pe o colină, se inălţa o cetate inconjurată de un indoit rind de ziduri interioare...

— Acolo e acropola [1], se grăbi să-i dea lămuriri Acornion. Cind se porneşte zvon de război se inchid văile şi porţile, se construiesc maşinile de asalt şi se toarnă armele... Nu trece multă vreme, şi tăriile cerului se cutremură de mugetul bătăliei... Vai şi amar de năvălitorul care indrăzneşte să tulbure pacea cetăţii !

„Desigur — gindi Cornelius apropiindu-se de o prăvălie unde nişte negustori greci işi desfăceau negoţul de untdelemnuri, vinuri scumpe, găteli şi statuete —, ăştia cei dintii o iau la sănătoasa cind adulmecă zvon de război... Afară dacă nu găsesc şi in asta vreo afacere bănoasă !..."

Totuşi nu puteai să nu admiri curajul acestor rătăcitori mesa-

---

[1] **Acropolă** — cetăţuie pe un virf de munte.

geri al lui Mercur, care străbăteau drum de săptămîni, călare sau *în care trase de boi, ținuturile nesigure ale lumii geto-scitice.*

Din cînd în cînd, vreun nobil, cu veșminte și încălțări scumpe, se abătea pe la tarabe urmat de droaie de slujitori... Dar mai curînd sau mai tîrziu făcea cale întoarsă astupîndu-și nasul de patrician *din cauza mirosurilor plebee... Pînă la urmă se oprea la vreun ne*gustător grec, unde își dădea drumul nărilor și baierilor pungii...

— Poți să fii mîndru de compatrioții tăi, înțeleptule Acornion... Nobilii daci apreciază cum se cuvine arta greacă și deopotrivă marfa voastră de export... Voi, grecii, sînteți cuceritori în felul vostru.

— Bronzierul olbian preferă să vîndă arme bune principilor daci ca să se bată cu cei bastarni... Principii o să se taie între ei, și el își va face negoțul mai departe!...

Cornelius rîse amuzat de spiritul subtil al lui Acornion...

*

Cînd vameșul de la porțile orașului vestea din cornul său galic închiderea tîrgului, cei doi călăreți erau deja dincolo de ziduri... Acum goneau din nou de-a lungul ulițelor satelor mărunte cu casele pătrate și înghesuite, unele pe jumătate îngropate în pămînt.

Cît de sărac era traiul acestor țărani... Tot avutul lor încăpea numai bine în gropile-hambar, săpate chiar sub casă pentru a fi ferite de ochii poftitori ai străinilor. Sărace erau și uneltele: plug de lemn și mai rar de fier, secere, coase și o moară de mînă cu care macină griul... În pragul caselor, femei făceau clacă învîrtind piatra rîșniței în timp ce doineau viers de dragoste sau de amară obidă...

Același tablou se înfățișa călătorilor și în satele din valea Marisului, acolo unde începea Țara agatirșilor. Numai că aici ele erau presărate și cu case de piatră, chiar în două etaje, cu ferestre deasupra ușii pentru a lăsa lumina să vină în catul de sus... Erau casele proprietarilor de mine, stăpini ai aurului și fierului, ce făceau faima acestor ținuturi. În măruntaiele pămîntului scormoneau „oamenii regelui", cum era denumit poporul acesta, despre care Aristotel spunea „că-și cîntau legile în versuri pentru a le memoriza mai bine"... Aceasta era patria aurului... Milenii și veacuri de-a rîndul s-au prăvălit asupra acestor meleaguri valuri de năvălitori. Războinici iranieni cu care de război cu două roate asemenea eroilor achei. Erau înarmați cu spade și lănci grele, apărați de platoșe și scuturi... Prețuiau deopotrivă găteala trupului cu brățări și inele, *ca și cea a veșmîntului împodobit cu aplice și fibule. Seniorii au* prins gustul aurului și n-au mai vrut să se desprindă de țara aceasta, ce părea însuși sălașul lui Apollo Hiperboreul — zeul soarelui strălucitor. Dar au venit cimerienii, cei cu chip fioros și năpraznic. Seniorii și-au ascuns în tainițele pămîntului comorile de nestemate și aur... Dar viața lor trecătoare nu putea fi păstrată în nici o tainiță din lume... Ei au fost doborîți de pe carele lor de cavalerii stepei — sciții.

Valurile scitice au fost puse pe fugă de alte neamuri năvălitoare... In cetatea aurului transilvan poposiră „oamenii regelui" — agatirşii cei tatuaţi şi cu părul vopsit după culoarea cerului de azur... Statornici între zidurile munţilor şi uniţi prin legături de singe intr-o singură mare familie, neamul lor părea că niciodată nu se va şterge de pe acele locuri...

*

Pe străzile oraşului-capitală, nobilii agatirşi, cu chipurile şi părul zugrăvit, se plimbă mîndri şi falnici înfăşuraţi în mantii largi presărate cu aplice de aur... Sint trufaşi, căci aurul minelor şi al riurilor e in stăpinirea lor... Cu aurul ce se scurge prin miinile lor inelate, ei işi înarmează ca pentru zile de sărbătoare ostaşii de gardă... Iată-i cum trec urmaţi îndeaproape de ostenii cu securi de luptă.

— Cit de mult seamănă in trufie bogaţii agatirşi cu nobilii Mycenei şi ai Spartei, îl şopti Corneliu lui Acornion.

— *Din fericire, strămoşii mei*, răspunse *rîzînd* grecul, au fost mai chipeşi decit aceşti barbari tatuaţi.

În marginea oraşului, de-a lungul rîului ce înconjoară ca un briu cetatea, aurarii cern nisipurile în site pentru a alege grăunţele preţioase... Alţii, stind in apă pînă la briu, işi trec din mînă in mînă căldările cu mîlul cel nisipos... Străji înarmate joacă rişca pe mal aruncind priviri crîncene truditorilor, ale căror trupuri crestate de tatuaje şiroiesc de apă şi sudoare.

Vorbi Corneliu :

— Precum vezi, înţelepte Acornion, aurul are două feţe... Una strălucitoare, ce înveseleşte traiul stăpinilor, şi alta întunecată, pe care n-o văd decit obijduiţii sclavi. De aceea, poate şi puterea celor dintii e şi ea cu două feţe şi nesigură ca şi soarta zarului pe care-l aruncă străjile de colo...

— Şi unii, şi alţii sint gata să-l urmeze pe stăpinul lor cel mare, Burebista. Puterea lui are o *singură* faţă.

— Te înşeli, Acornion... Cerberul avea o mie de ochi şi păzea cu străşnicie iadul clocotitor de păcate. Cerberii lui Burebista au numai cite doi ochi şi cu fiecare in parte se uită la alt stăpin... Cel pe care-l au şi cel pe care l-ar putea eventual avea...

Sfădindu-se între ei, pribegii au ajuns la intrarea unei văgăuni de munte săpată de miini omeneşti.

— Să intrăm, aşadar, in infern, spuse Corneliu.

La lumina opaiţelor şi a feştilelor de seu, făpturi stranii, desprinse parcă din stîncă, işi mişcau ritmic trupurile innegrite de pulberea de andezit... Păreau că execută un dans mitic oficiat pentru celebrarea unei zeităţi subpămintene... Glasurile lor înăbuşite intre zidurile de piatră răsună in hruba lugubră ca un plinset necurmat, o melopee a muncii de sclav. Ritmul trupurilor inflerbintate creştea sau scădea după cum unealta înfrunta o rocă mai moale sau mai dură. Rocile cedează, şi tîrnăcopul muşcă bucăţi din ele... Cu un

uruit asurzitor, stinca fărîmată se prăvale la picioarele muncitorilor... Prin păienjenişul ochilor, pupilele se dilată de aprigă lăcomie... Filonul de aur zgîndăre patimi ce mocnesc, şi inimile singerează ca roca sfirtecată de ascuţişul fierului.

Străjile, ochii şi urechile stăpinului, îşi zăngăne armele, amintind în acest fel prezenţa lor. Zăngănitul armelor acoperă bătăile puternice ale inimii lor ticăloşite... Poate peste o clipă zăgazurile patimilor se vor rupe şi atunci nici fierul pumnalelor şi nici tăişul săbiilor nu vor putea sta în calea sclavului dezlănţuit!...

*

— Să părăsim, Acornion, infernul acesta... Să ne strunim caii înaripaţi şi să zburăm departe spre cetăţile scăldate in marea cea pontică... Poate acolo, in ţara ta de baştină, vom găsi mai puţină vrajbă intre oameni, dacă nu şi intre neamuri... Să străbatem cit mai repede drumul de la porţile munţilor pină la Ister... De acolo, de la gurile Isterului, ţărmul cel însorit e aproape şi poate acolo sălăşluieşte înţelepciunea.

. . . .

...Pe străzile Tomisului foiesc negustorii şi notabilii oraşului aruncind priviri piezişe getului cu tolba doldora de săgeţi muiate in fiere de şarpe... În nădragii lui largi şi cojocul păros, getul autohton sau sarmatul cel cu cuţitul veşnic la şold ar putea părea, in mijlocul venerabililor notabili, vreun histrion venit să ia parte la spectacolele tragice şi comice cu care localnicii celebrează cultul lui Dionysios...

Acum vor trece, desigur, şi cortegiile de corybanţi şi satyri, după care vor urma himnozii intonînd nemuritoare imnuri întru slava zeului şi împăraţilor.

Dar nu, astăzi nimănui nu-i arde de întreceri muzicale sau gimnastice... Caius Cezar, marele imperator, invingător al lui Pompei şi al lui Ariovist, a fost doborit cu douăzeci şi trei lovituri de pumnal... Spioni romani cutreieră cetatea şi tocmesc mercenari pentru ucigaşul Brutus. Geţii rămin credincioşi lui Burebista, dar bastarnii, sarmaţii au pescuit intotdeauna in ape tulburi.

. . . .

Zvonuri rele bintuie satele Daciei pină departe in cetăţile Pontului şi ale Traciei... Zvonuri de moarte aduse de negustori ce abia mai indrăznesc să se afunde in adincurile păduroase ale ţării. Burebista, *marele şi temutul rege, a fost doborit de o unealtă mişelnică* a partidului advers... Mai intii Pompei, apoi Cezar şi acum Burebista... Cit de fragilă e gloria cuceritorilor!...

— Să ne intoarcem, Acornion, acvilele italice au prins să croncăne. In curind vor incepe să dea tircoale cadavrului regal, vorbi Corneliu, posomorit de năprasnica întîmplare.

— Sau poate cadavrului Daciei, răspunse, chinuit de rele presentimente dionisopolitanul.

— Nu s-a născut încă împeratorul care să poată extermina un popor... Viața popoarelor e ca marea bîntuita de furtună... Adîncurile rămîn mereu liniștite... Privește, văpaia sufletelor se încinge...

. . . .

Ard satele ca niște ruguri... Înaintea acvilelor italice prind a zburda ca niște copii la auzul alămurilor neamurile cele barbare... Carele lor scirțiitoare au pornit să se vinture prin colbul pașnicelor drumuri de stepă. Sarmații se grăbesc să ia parte la ospățul moștenirii lui Burebista... Și bastarnii, și peucinii... Ei speră să ajungă înaintea neamurilor nordice, a suebilor și a celorlalți clienți ai romanilor...

— Să ne întoarcem Corneliu... Mai bine să murim cu arma în mînă pe zidurile cetății decît să ne pîndească moarte de rob aici, în cîmpia frămîntată de copitele cavalerilor năvălitori...

*

De cînd gonesc îndărăt spre cetatea lui Burebista?... Au trecut poate veacuri... Marele rege e mort de mult... Acum domnește peste poporul cel dacic Decebal — rege din viță de regi... Din nou aleargă prin satele Daciei zvonuri rele... Zvonuri de răzbunări romane. Din nou se ridică întărituri, se construiesc mașini de asalt și se toarnă arme. Primăvara morții e aproape... Numai trecutul cel strălucit e mai departe ca nicicînd...

Pe văile cele înguste, porțile munților se închid în calea cotropitorului... Castrele romane se împlîntă tot mai adînc în codrii de falnici stejari.

Legiunile înaintează, ca un destin implacabil, către cetate...

„Pe ziduri, flăcăi ai Daciei!... Încordați-vă arcurile și sloboziți săgețile muiate în venin de șarpe!... Voi, fecioare dacice, pregătiți torțele!... Fiecare trup dușman să-și poată lumina singur calea către infern...

Iar tu, Acornion, bătrîne sfetnic regesc, pregătește-ți spada! Dar mai întîi privește de pe astă înălțime de cetate... Vezi colo în vale cîmpiile cele pline de rod?... Pînă la Ister și marea cea neospitalieră, pînă la scyticul Borystene, se întindea cîndva țara lui Burebista. Erai mai tînăr cu un veac, Acornion... Acum brațul îți tremură de bătrînețe...

Ascultă, trompetele de război dușmane dau semnalul de asalt... Soldații se orînduiesc în broască țestoasă și, cu scuturile peste cap și umeri, apropie berbecii de ziduri. E începutul sfîrșitului, Acornion... Auzi izbiturile?... Sfredelesc zidul... ba nu creierii... Încă și încă... Rămîi cu bine, dionisopolitanule... și tu, glorie a lui Burebista... Nu mai ai nici coroane de aur și nici puterea!...

Să înceteze ciocăniturile de berbece... Mai bine ucideți un om teafăr decît să cruțați viața unui sărman nebun... Dar tu cine ești, mască? De ce-ți rînjești orbitele tale de mort... Să înceapă dansul

sabazic... Pregătiți tirsele, acordați-vă fliterele... Dar mai intii să inceteze ciocăniturile... ciocăniturile !..."

. . . .

Ura !... Stinca a fost străpunsă... Numai să fie incă in viață ?!...

Cind Voicu și soții săi l-au găsit pe Pirvu, acesta, intr-o stare de semiconștiență, se zvircolea pe pămintul răvășit bolborosind vorbe ciudate...

*

După ce, cu multă greutate, Voicu reușise să-l convingă pe arheolog că este in interesul expediției să nu pornească amindoi in căutarea Marei cu atit mai mult cu cit o parte dintre oameni părăsiseră, incă in aceeași noapte, șantierul, flăcăul, impreună cu alți trei tineri de nădejde, inarmați pină in dinți, răscoliseră toate văgăunile muntelui.

Faptul că, o dată cu dispariția Marei, dispăruse din tabără și Iancu Gorun indreptă dintr-un inceput bănuielile lui Voicu asupra acestuia din urmă. „Criza de somnambulism" a lui Gorun, graba cu care acesta răspindise zvonul cu duhurile și răspunsurile sale piezișe și viclene la intrebările pe care i le pusese Pirvu au adincit primele bănuieli ale lui Voicu...

Dar de unde și-a procurat tilharul licoarea aceea blestemată cu care s-a furișat in cortul celor două fete făcindu-le somnul mai adinc și mai greu ?...

Dacă, așadar, Gorun a răpit-o pe Mara, nu putea in nici un caz s-o fi transportat prea departe... Dar unde, in ce văgăună sau peșteră ?... Dar dacă ?... Printr-o ciudată asociație de idei, Voicu iși aminti că atunci cind l-au căutat pe Gorun l-au găsit la intrarea in „Peștera Ciinilor". Or, pornind de la bănuiala că „criza" a fost o născocire a ticălosului, atunci prezența lui in fața peșterei nu a fost deloc intimplătoare. Flăcăul le aminti celorlalți de intimplarea cu dispariția lui Gorun... E musai să-l caute pe tilhar in peșteră.

Cind au pătruns sub bolta grotei, ii intimpină o boare răcoroasă care fu cit pe ce să stingă făclia pe care Voicu o purta intr-o mină... In cealaltă avea pistolul... Inaintau de mai bine de zece minute printre stincile colțuroase ce barau drumul la tot pasul... Nici un zgomot... Doar susurul vreunui izvor sau foșnetul unei șopirle speriate. Deodată drumul s-a ingustat. In fața urmăritorilor se inălțau doi pereți de piatră ca niște uriașe porți date inlături... Voicu se pregătea tocmai să avertizeze pe tovarășii săi că de acum inainte trebuiau să inainteze cu toată prudența, cind o detunătură bubui in imediata apropiere... Apoi alta și alta... Citeșipatru se trintiră la pămint, iar in cădere torța se stinse...

Voicu inainta de-a bușilea prin intuneric pipăind terenul ca să nu se lovească de peretele de piatră... De dincolo de peretele de stincă venea o diră palidă de lumină... Așteptind să-l ajungă din urmă ceilalți tovarăși, Voicu chibzui un plan de atac... Dacă bandiții erau mai mulți la număr, numai intr-o luptă corp la corp le

puteau veni de hac... Pistoalele deveneau inutile şi chiar primejdioase... Un glonte rătăcit o putea ucide pe Mara...

La un semnal al lui Voicu, flăcăii se năpustiră in cea de-a doua incăpere de piatră agitind in mină cuţitele... Inainte ca banditii să poată slobozi prima salvă, urmăritorii tăbăriseră pe ei... Erau şapte la număr...

— Predaţi-vă, ticăloşilor!... tună glasul lui Voicu... Dintr-o aruncătură de ochi, el il zări pe Gorun, şi acum nemernicul se zvircolea să-i scape din strinsoare. Cu ochii ca nişte cepe, banditul incepu să horcăle, şi Voicu il dădu drumul fleaşcă, la pămint... Era şi timpul, căci boacterul Nemeşiu — cocoţat pe un colţ de stincă — se pregătea tocmai să-l pălească in cap cu patul pistolului... Fără să mai piardă o singură clipă, Voicu slobozi cu toată puterea un pumn in bărbia banditului, iar acesta — cu un urlet inspăimintător — se prăvăli şi el la pămint.

Peste puţină vreme, tilharii au fost scoşi din luptă. Toţi şapte erau slugile de nădejde ale boierului Caius Dancea şi ale solgăbirăului Endrasy...

Cit priveşte pe Mara, au găsit-o incă dormind, sub puterea narcozei, pe un pat de muşchi...

Cel dintii făcu mărturisiri Gorun... El recunoscu că a fost indemnat de Dancea ca să se strecoare in rindul membrilor expediţiei şi că, in noaptea in care fusese de strajă, simulase păţania cu duhurile pentru a-i inspăiminta şi a-i face pe ceilalţi ţărani să părăsească şantierul. Işpantul Kocsis făcea şi el parte din bandă şi l-au curăţat fiindcă refuzase să ia parte la uciderea lui Pirvu...

In felul acesta, Voicu află de grozăvia intimplată pe munte cind — profitind de lipsa lui — banditii au prăvălit stinca de la intrarea in galerie, ingropindu-l de viu pe Pirvu şi pe ceilalţi membri ai expediţiei rămaşi cu dinsul...

După ce i-a legat fedeleş pe banditi cu aceleaşi fringhii pe care le folosiseră aceştia la prăvălirea stincii, Voicu şi tovarăşii săi au pornit-o in cea mai mare grabă spre tabără. Cind au ajuns pe platou, au găsit tot satul, inarmat cu furci şi topoare, căutindu-l pe Pirvu... Ţăranii intărităţi n-au dat la inceput crezare flăcăilor... A trebuit să meargă citiva dintre ei pină la peşteră ca să se convingă că oamenii lui Dancea fuseseră prinşi in capcană... Abia atunci au pornit cu toată nădejdea la dislocarea intrării in galerie...

CERUL E DIN NOU SENIN

In casa invăţătorului Cezar Mănoiu, Pirvu dormea primul său somn liniştit... Rana provocată de pietroiul desprins din peretele galeriei in momentul prăbuşirii stincii de la intrare il făcuse să piardă mult singe.

Aşezată la căpătiiul logodnicului ei, Mara ii urmărea respiraţia regulată. Din cind in cind, işi arunca privirile ingrijorată pe fe-

reastra din curte. Veşnicul du-te-vino al ţăranilor dornici să afle noutăţi cu privire la starea profesorului putea să-l trezească...

Totuşi tînăra fată nu putu să nu se gîndească cu emoţie la aceşti oameni simpli, care, deşi au avut de indurat atîtea necazuri de pe urma expediţiei, se simţeau vinovaţi faţă de Pîrvu şi se străduiau să-şi arate căinţa. Zile intregi au ţinut să stea in preajma bolnavului şi cu greu cineva reuşea să-i urnească din loc, spre casele lor...

Mara zîmbi văzindu-l pe Voicu în mijlocul unui grup gesticulînd şi vorbind cu aprindere.

Pentru a cîta oară le povestea intîmplarea din peşteră?...

*

Pîrvu s-a trezit... Mîna lui caută mîna Marei.

— Iţi mulţumesc, draga mea... Dragostea ta a fost mai puternică decît blestemul lui Deceneu...

— Nerecunoscătorule, l-ai uitat pe Voicu?

— Nu, Mara, nu l-am uitat...! Ştiu cît de mult îi datoresc şi lui Voicu... şi lui Cezar-baci... şi muntenilor acestora de treabă, care aşteaptă veşti despre sănătatea mea... I-am văzut aievea pe aceşti vrednici urmaşi ai dacilor... I-am văzut luptînd inăuntrul zidurilor cetăţii... I-am văzut muncindu-şi ogoarele şi uimind deopotrivă lumea barbară şi cea romană prin trăinicia moravurilor lor curate... Asta va trebui să arătăm celor de la Bucureşti şi intregii lumi, Mara!

— Şi cu coroana lui Burebista cum rămîne?

— Asemenea coroane n-au existat niciodată în statul lui Burebista!... Nu cu asemenea zorzoane a putut rezista poporul său brav valului de năvălitori bastarni sau romani... Ci prin vitejia lui neasemuită, prin tehnica sa militară şi prin viaţa sobră şi cumpătată...

Strins imbrăţişaţi, Corneliu şi Mara priveau, prin ochiul de geam, muntele in flăcările soarelui in amurg... Undeva un glas de tulnic chema vreo turmă intîrziată la binefăcătoarea odihnă...

O COMUNICARE CARE FACE SENZAŢIE

In toamna anului 1898, o comunicare ştiinţifică făcută in scris la „Académie des Inscriptions“ din Paris de către arheologul romîn Corneliu Pîrvu stîrni emoţie in lumea oamenilor de ştiinţă. Savantul bucureştean incunoştinţa academicul for că expediţia condusă de el in munţii Orăştiei a reuşit să identifice existenţa in regiunea carpato-danubiană a unei aşezări dacice. După ce enumera o serie de probe materiale găsite cu prilejul săpăturilor şi care veneau să confirme această teză, corespondentul incheia exprimindu-şi indoiala asupra autenticităţii coroanei achiziţionate de către Muzeul de antichităţi din Paris. Profesorul Pîrvu işi rezerva dreptul de a-şi susţine teza in faţa oricărui for ştiinţific sau judiciar atunci cînd va

fi necesar şi cînd sănătatea, în prezent şubrezită de pe urma accidentului suferit la Piatra Rea, îi va permite acest lucru.

La 28 septembrie, ziarul „Le Temps" informa în prima pagină pe cititorii săi că, după afirmaţiile unui arheolog romîn, faimoasa coroană a lui Burebista era falsă!... Ziarul promitea să revină cu noi şi senzaţionale amănunte.

Spre surprinderea tuturora, a doua zi, acelaşi ziar se grăbi să calmeze spiritele aţîţate ale cititorilor dezminţind ştirea din ajun, *„provenită din surse răuvoitoare"*

„Autenticitatea coroanei achiziţionate de către Muzeul de antichităţi — scria ziarul — *nu poate fi pusă la îndoială. Iată ce trebuie să ştie toţi aceia care se interesează de comorile artistice ale acestui muzeu..."*

Înfăşurat în tricolorul unor fraze patriotarde, puţin a lipsit ca adevărul să moară sufocat în faşă... Ziarele pariziene, printr-un inexplicabil concurs de împrejurări, păstrau o ciudată tăcere în jurul „afacerii coroanei"...

Trecuseră mai bine de două luni de la apariţia notiţei din „Le Temps", şi scandalul reizbucni. Iată ce se întîmplase:

Cu prilejul celui de-al X-lea Congres arheologic rus, ţinut la Riga, profesorul de Stern, conservatorul Muzeului din Odesa, făcu o comunicare asupra falsificărilor de obiecte antice în sudul Rusiei. Savantul arăta că fraudele începuseră prin încercări timide de a imita monede ale străvechiului regat al Bosforului... Încurajaţi de succes, mistificatorii s-au pus să fabrice inscripţii, sarcofage, apoi obiecte de aur a căror provenienţă era aproape întotdeauna indicată ca fiind antica cetate greacă Olbia.

De Stern arăta că şefii bandei de falsificatori sînt fraţii Okman, care fondaseră un atelier de fabricat obiecte antice la Oceakov. Banda avea ramificaţii întinse şi reuşise să-şi cîştige colaborarea unor personaje instruite în istorie, literatură şi epigrafie greacă.

După ce înşira nenumăraţi arheologi şi numeroase muzee care fuseseră păcălite de mistificatori, profesorul rus încheia afirmînd că *„însăşi coroana achiziţionată de muzeul din Paris este complet falsă, fiind ieşită din aceleaşi ateliere... De altfel, faimoasa coroană nu este singurul obiect de acest gen. Există în mîinile unui alt colecţionar parizian o coroană din Kerson din aceeaşi execuţie şi chiar de aceeaşi formă..."*.

O dare de seamă asupra senzaţionalei comunicări a lui de Stern apăru în revista franceză „L'antropologie". Redactorul adăuga următoarea notiţă:

„După cum reiese din ştirile apărute în ziarele ruse, unul din fraţii Okman a fost arestat în momentul cînd livra profesorului Suracian, custodele muzeului din Cracovia, o nouă serie de antichităţi false. Okman este urmărit pentru escrocherie şi abuz de încredere".

De astă dată, reacţia cercurilor oficiale franceze a fost promptă.

Dar nu în sensul în care se aştepta opinia publică. În loc să ceară deschiderea unei anchete sau, eventual, unele precizări suplimentare, conducerea Muzeului de antichităţi din Paris se mulţumi să răspundă că cei doi savanţi — atît cel din Bucureşti cît şi cel din Odesa — îşi întemeiază afirmaţiile numai pe simple prezumţii, deoarece nici unul, nici celălalt nu văzuse coroana decît in fotografie !...

În ciuda rezervei în care se menţineau cercurile oficiale franceze, enigma „afacerii coroanei" începuse să pasioneze lumea pariziană... Dar, aşa cum am arătat, ziarele refuzau să-şi iniţieze cititorii în dedesubturile scandalului. mulţumindu-se să reducă toată afacerea la o controversă academică.

Apariţia intr-un ziar de seară a unui reportaj care, prin vehemenţa tonului, se deosebea întru totul de stilul „ştiinţific" adoptat de majoritatea presei pariziene stîrni o uriaşă vîlvă. Foile fură literalmente smulse din miinile vînzătorilor. Reproducem mai jos textul reportajului intitulat :

„*DE LA COLONELUL CESNOLA LA CONRAD SCHRATT...*

Pentru orice om cinstit e o datorie să dezvăluie minciuna, mai ales cînd această minciună este îndreptată împotriva ştiinţei. Numele unui individ despre care se spune că a reuşit să înşele publicul în general, dar mai ales lumea savanţilor şi a arheologilor este de mai multă vreme pronunţat în legătură cu «afacerea coroanei lui Burebista».

Unii confraţi, din motive care nu e cazul să le arătăm aici, preferă să treacă sub tăcere numele lui Conrad Schratt. Acestor confraţi noi ne permitem să le amintim asemănarea dintre «cazul Schratt» şi cel al faimosului colonel Luigi Palma di Cesnola, care a făcut atîta vîlvă în anii din urmă.

Cititorii îşi aduc, desigur, aminte de comorile din Curium, «descoperite» de colonelul Cesnola în Cipru şi vîndute lui Metropolitan Museum din New York ?!...

Cesnola, consulul Statelor Unite în Cipru, autor al monumentalei lucrări arheologice „Cyprus" şi director pe viaţă al primului muzeu american, nu era decît un ilustru şarlatan. Celebrul templu al lui Venus din Golgos, sarcofagul şi cele aproape o mie de statuete şi ornamente de aur antice au fost un bluff pe care l-au înghiţit americanii !...

Noi însă nu ne putem permite «americanisme» şi de aceea nu vom cere pentru Schratt direcţia pe viaţă a Muzeului de antichităţi... Nici pentru el, nici pentru complicii lui, care au furat poporului francez cele două milioane de franci !...

Cerem să se deschidă o anchetă imediată în «afacerea coroanei de la Piatra Rea»... Să fie chemat la Paris profesorul romîn Corneliu Pirvu şi să se ceară extrădarea deţinutului Okman !...

Sîntem din toată inima alături de cei care dezgroapă tezaure

arheologice, dar niciodată nu vom fi alături de cei care îngroapă prestigiul științei, onoarea Franței !..."

Scandalul nu mai putea fi înăbușit !... Ca o lavină care, o dată pornită din creștet de munte, mătură din calea ei orice obstacol, scandalul amenința să strivească pe cei care, dintr-un motiv sau altul, încercau să-i pună stavilă.

Din nou „afacerea coroanei" era pe buzele tuturor parizienilor... Uriașe manifestații organizate de diverse asociații artistice, culturale și științifice cereau deschiderea unei anchete și sancționarea vinovaților. Panouri cu caricaturi, care de care mai năstrușnice, erau purtate de manifestanți, în timp ce ștrengarii Parisului cîntau în gura mare pe străzi:

„Coroana, coroana
(Curată belea !)
Unii spun că-i aur...
Alții tinichea ?!"

În această atmosferă de indignare generală, apăru în revista „Cosmopolis" articolul lui Furtwängler, conservatorul muzeului din München, articol care avea să dea o întorsătură cu totul neașteptată afacerii.

Eminentul savant german, după ce arăta că a avut prilejul să privească faimoasa coroană nu numai din dosul cristalelor vitrinei în care stă, ci, prin bunăvoința unui înalt funcționar al muzeului, a putut să o aibă îndelung în miinile sale, scria mai departe:

„Concluzia mea este că ne aflăm în fața celei mai îndrăznețe și nerușinate fraude, a cărei victimă a căzut, din nefericire, unul din primele muzee din Europa.

La o riguroasă expertiză se poate constata că lipsește urma acelei patine roș-brune care se observă doar pe piesele vechi. De asemenea, motivele incrustate pe coroană sînt luate din epoci diferite... Ilustrațiile din Iliada apar mai degrabă ca derivînd din teatrul modern decît din reprezentările antice, iar dacii sînt sciți, ceea ce ar confirma teza profesorului de Stern, care afirmă că lucrarea a fost confecționată în atelierele de la Oceakov, specializate în obiecte de imitație tracă și scitică.

De altfel, însăși autenticitatea legendei trebuie pusă la îndoială. Este greu de presupus că un rege barbar care asediază o cetate bogată ca Dionysopolis poate fi înduplecat să renunțe la asediu așteptînd zile nenumărate să i se confecționeze o coroană !?..."

BANDA PREGĂTEȘTE UN NOU ATAC !...

În cabinetul de lucru al bancherului Pellier, erau reuniți aproape toți membrii expediției din munții Orăștiei. Lipsea doar Calus Dancea, care socotise că e mai prudent să rămînă în țară pînă se vor limpezi apele.

De la prima ochire, îţi puteai da seama că lunile din urmă au lăsat urme adînci pe chipurile celor cinci asociaţi...

Pellier, de obicei atît de îngrijit şi de calm, se agita prin cameră într-o ţinută dezordonată, în timp ce miinile-i albe de sidef frămîntau nervos foile mototolite ale unei reviste... Mititelul Praxagoras se făcuse parcă şi mai mic şi, proiectat cum era într-un fotoliu înalt de catifea, părea un şoricel miop încolţit de motan... Duklas, cu ochii galbeni, lipsiţi de expresie, fixa în gol o sticlă imaginară de whiski... Iar Nicolle işi căuta de lucru cu un praf alb pe care-l presăra pe o foiţă de ţigaretă, aruncînd din cînd în cînd cîte o privire rătăcită către ceilalţi... Singur Conrad Schratt afişa aceeaşi ţinută impecabilă şi ţeapănă de junker.

— Domnii mei, începu şeful, cred că cel mai bun lucru pe care-l aveţi de făcut e să vă păstraţi sîngele rece... !

Şi, apropiindu-se de bancher, îi şuieră la ureche:

— E sfatul de care ai nevoie în primul rînd dumneata, dragă Pellier.

Bancherul tresări... Congestionat pînă în creştetul cheliei, el izbucni, sforţîndu-se să susţină privirea rece ca un tăiş de cuţit a lui Schratt:

— Eşti un ticălos, Schratt !... Sînteţi cu toţii nişte ticăloşi !... Eu nu sînt decît un colecţionar cinstit. Am să spun totul la tribunal !

Jucîndu-se cu un revolver mic cu plăsele de os, care apăruse pe neaşteptate în miinile sale, „şeful" rînji dispreţuitor:

— Chiar totul, nu cred, Pellier !... E primejdios pentru un colecţionar de obiecte antice... Cu atît mai primejdios pentru un colecţionar de obiecte mai puţin antice, dar tot atît de productive pentru patronul uzinelor A.B.C. !...

Aluzia la furniturile pe care consorţiul de armament condus de republicanul Pellier le contractase pentru înzestrarea flotei de război a lui Wilhelm al II-lea îşi făcu efectul... Prăbuşit într-un fotoliu, bancherul horcăia ca un hipopotam rănit de un vînător dibaci... „Şeful", continuînd să se distreze cu revolverul, se apropie de victimă şi i se adresă de astă dată pe un ton voit împăciuitor:

— Părerea mea e că cel mai bun lucru ar fi să ajungem la o înţelegere... Cu atît mai mult că situaţia nu e chiar atît de rea !

— Chiar după apariţia afurisitului de articol din „Cosmopolis" ? bîigui Pellier, punîndu-i în faţă revista mototolită...

— Tocmai după asta, rînji insinuant Schratt.

— Ce vrei să spui... ?

— Vreau să spun că în ce ne priveşte vom şti să fim destul de buni patrioţi pentru a apăra patrimoniul cultural al Franţei împotriva unui atentat pus la cale de secularul ei duşman... Germania !

Un murmur de admiraţie scăpă de pe buzele celor de faţă... Neruşinarea „şefului" îi depăşea pînă şi pe aceşti încercaţi făcători de rele... Un neamţ care se erijează în patriot francez... Hotărît, Schratt ăsta e diavolul în persoană...

— Şi dacă nu vom reuşi? chiţcăi din fotoliu Praxagoras, subit *înviorat*

— O diversiune naţionalistă nu poate să nu reuşească în Franţa îngenuncheată de trufia *teutonă*! replică Schratt, parafrazînd ironic articolele de fond la ordinea zilei.

„Şeful" ştia că momentul politic era din cele mai favorabile *planurilor* sale... Intr-adevăr, *în toamna aceiui an, ultimele tentative* pentru o apropiere franco-germană eşuaseră lamentabil... Nemţii puneau ca o condiţie expresă renunţarea definitivă la Alsacia-Lorena, ceea ce jignea dureros sentimentele francezilor de rînd. Succesele pe care le dobîndise în aceeaşi toamnă Wilhelm al II-lea cu *prilejul pelerinajului său la „locurile sfinte"* — *obţinerea, între altele*, a concesiunii construcţiei uriaşei căi ferate „Konieh-Bagdad" — îndîrjiră şi mai mult spiritele naţionaliştilor francezi, care vedeau Franţa înlăturată din rolul ei de mare putere şi protectoare a ţărilor din Orientul Apropiat.

După o clipă de tăcere, se auzi glasul lui Duklas:

— Bine, sîntem de acord... Dar cum rămîne cu Okman... Dacă nu-şi ţine clanţa?...

— Poliţia ţaristă îşi are metodele ei, iar Okman are cerul gurii prea negru pentru ca să clămpănească... Şi dacă are s-o facă, nu *trebuie să uităm* că e *originar din Tarutino*... colonie germană. Cine poate garanta că Hans Okman nu este un agent din puzderia celora care mişună sub ochii Ohranei lui Alexandru II?

Creierul lui Schratt lucra prea repede pentru posibilităţile receptive ale celorlalţi... Mai trebui să treacă cîteva secunde pentru ca *aceştia să înţeleagă în toată amploarea planul* conceput în amănunţime de „şef"... Intervenţia lui Furtwängler nu era decît o cabală pusă la cale din culisele diplomaţiei germane pentru a compromite Franţa, care, îngenuncheată politiceşte, trebuia îngenuncheată şi moraliceşte...

Desigur, *mai existau cîteva umbre care tulburau bucuria complicilor*... Era în primul rînd posibilitatea sosirii la Paris a arheologului Corneliu Pîrvu... Intrebat de Pellier cum s-ar desfăşura lucrurile în această situaţie, Schratt se grăbi să-l liniştească:

— Parisul nu e Bucureştii... In oraşul lumină se întîmplă zilnic cîte *30—50 de accidente!... Şi apoi în materie de justiţie totul* sînt probele materiale... Ce poate dovedi profesoraşul?

— Şi dacă se formează o comisie de expertiză?

— Singurul primejdios ar fi Héricourt... Moşneagul e însă plecat într-o expediţie în Orient... Nu se întoarce mai devreme de 6 luni...

— Se spune că Héricourt s-ar afla prin apropierea lacului Gazeh... se auzi chiţcăitul lui Praxagoras...

Schratt tresări aproape imperceptibil... Işi reveni însă repede... „Ai început să ai năluciri, Schratt" — se mustră neamţul singur alungîndu-şi tulburarea...

*

O oră mai tîrziu, „şeful" însoţit de sculptorul Nicolle, se îndrepta spre o uliţă întunecoasă din cartierul Montmartre... Nicolle îl ajuta să înfăptuiască ultima parte a planului chibzuit cu atîta migală pentru a pune la adăpost banda de primejdiile ce o pîndeau din umbră...

O INTORSATURA SENZAŢIONALA !...

Trimis în faţa tribunalului militar din Rennes, nefericitul căpitan de stat-major Dreyfus este condamnat cu cinci voturi contra două la zece ani detenţiune grea. Sentinţa avu efectul unei bombe. Franţa retrăia emoţia marilor evenimente care de atîtea ori în ultimele decenii au scos în stradă poporul iacobinilor. Impărţită în două tabere formidabile, gata să se ciocnească în fiecare clipă, Franţa îşi canaliza de astă dată elanurile revoluţionare în rezistenţa pe care o opunea clicii militariste, autoare a monstruoasei înscenări antidreyfusiste. Valul de proteste împotriva sentinţei de la Rennes devenea tot mai ameninţător.

In această atmosferă de încordare, presa pariziană lansă „noua afacere Dreyfus"... *Membrii expediţiei din munţii Orăştiei* nu *sînt* decît victimele unui monstruos complot ce urmăreşte compromiterea ştiinţei franceze şi a patrimoniului culturat al Franţei. „O nouă eroare judiciară se pregăteşte în umbră" — scriau ziarele... Furtwängler era denunţat ca unul din agenţii germani puşi la cale pentru a monta „afacerea coroanei"... In ce priveşte Okman, acesta nu era decît o unealtă infamă a complotiştilor... Un individ de teapa acestui falsificator nu avea nimic de pierdut dacă în „mărturisirile sale complete" adăuga la lanţul fărădelegilor sale o afacere mai mult...

Intorsătura senzaţională pe care o luă peste noapte „afacerea coroanei" avu darul în primele momente de a buimăci opinia publică. In alte împrejurări, bunul simţ al poporului s-ar fi orientat mai puţin greoi pentru a discerne unde e adevărul şi de unde începe minciuna...

Lovitura pusă la cale ţintise în plin. „Momentul Dreyfus" era cu deosebire prielnic marilor erori şi confuzii. La aceasta se adăuga recrudescenţa şovinismului francez, zgîndărit în acel an de manevrele diplomatice ale Reichului în Orientul Apropiat. Jocul abil pe care-l susţineau cei doi parteneri: Germania şi Anglia, joc a cărui miză era desfiinţarea Franţei ca mare putere, îndîrjise la culme poporul francez, şi orice prilej ce se oferea pentru a răzbuna umilinţele primite era binevenit.

„Afácerii coroanei", francezii ii opuneau „Afacerea moabiticelor"... „Dezgropate" pentru a doua oară, faimoasele pietre se revărsau ca o ploaie peste capetele arheologilor nemţi. Aventurile baronului Münchhausen, unul din principalii eroi ai „descoperirilor" din ţara lui Moab, erau povestite şi răspovestite cu haz în coloanele ziarelor pariziene...

„Baronul Minciună" deveni calul de bătaie al foiletoniştilor, iar dacă e adevărat proverbul că „ridicolul ucide", apoi se poate spune că efectul pe care l-au avut atacurile satirice împotriva diplomatului german au fost de-a dreptul ucigătoare !...

În furibunda campanie susţinută de presa pariziană, nu a fost cruţat nici măcar marele Schliemann. Calomniatorii se prevelau de însăşi afirmaţiile vestitului arheolog că adeseori imaginaţia sa înfierbîntată galopa înaintea realităţilor. În dezlănţuirea aceasta de patimi, nici presa germană nu se lăsa mai prejos... Astfel au fost dezgropate „afacerea maxilarului de la Moulin Quignon", „afacerea cu oase gravate din grotele de la Chaffaud" şi alte cazuri de trucaje copilăreşti, care păcăliseră pe savanţii francezi.

Cam acesta era tonul în care se ducea campania în presa din ambele părţi. Totuşi dincolo de pasiunea şi brutalitatea cu care cei mai mulţi erau tentaţi să întineze la un moment dat şi adevăratele cuceriri ale ştiinţei arheologice, spre cinstea poporului francez s-au ridicat voci hotărîte şi doritoare de a aduce lumină în „afacerea coroanei"...

Aşa se făcu că, în plină şedinţă a Parlamentului, deputatul de Sena, Jerôme Pascal, interpelă pe ministrul Instrucţiunii Publice şi al Artelor asupra achiziţionării „coroanei lui Burebista"...

„Originea acestei coroane — afirmă deputatul — *este mai mult decît dubioasă. Cum se explică că acest obiect, atît de scump plătit, a putut fi achiziţionat fără ca în prealabil administraţia muzeului să se fi asigurat de originea şi autenticitatea lui ?...*

Atîta timp cît acest obiect va fi discutat, el nu-şi are locul în primul muzeu al Franţei. Tezaurul nostru naţional are destule bogăţii pentru a nu admite şi asemenea opere dubioase !..."

Huiduielile cu care „vîndutul" Pascal fu copleşit de către apărătorii coroanei nu reuşiră să înăbuşe glasurile cinstite... Pentru cei dintîi, intervenţia marelui orientalist Clermont Ganneau, descoperitorul falsurilor moabitice, avu efectul unui duş rece.

Intr-un articol intitulat *„Să dăm cuvîntul bunului simţ !"*, Ganneau dădu o lovitură de graţie „coroniştilor" :

„Trebuie oare să deschidem un credit nelimitat conducerii muzeului de antichităţi pentru achiziţionarea tuturor coroanelor fabricate în cele cinci părţi ale lumii?... Dacă ar fi să ne luăm după apărătorii coroanei, autenticitatea obiectelor de artă, ca şi inocenţa oamenilor, trebuie prezumată pînă la proba contrarie. Asta înseamnă că trebuie să credem pe cuvînt pînă la proba contrarie, care s-ar putea să întîrzie, pe escrocul care s-ar prezenta la Banca Franţei spre a cere să i se verse o oarecare sumă..."

Clermont Ganneau îşi încheia articolul exprimîndu-şi neîncrederea în autenticitatea coroanei, ţinînd seamă de surprinzătoarea ei stare de conservare, mărturisirile lui Otman şi personalităţile dubioase ale bancherului Pellier, Conrad Schratt şi ale celorlalţi parteneri ai lor...

Prestigiul şi autoritatea lui Clermont Ganneau era prea mare in rindurile oamenilor de ştiinţă. Totuşi „coroniştii" erau gata să treacă şi peste cadavrul lui...

Desfăşurarea evenimentelor le fu insă defavorabilă. A doua zi după apariţia articolului lui Ganneau, bancherul Pellier, proprietarul uzinelor A.B.C. şi principalul implicat in „afacerea coroanei", şi-a pus capăt zilelor, tăindu-şi vinele de la miini...

In aceeaşi zi cind bancherul ieşea pentru ultima oară din somptuoasa lui vilă, „coroana" părăsea vitrinele muzeului pentru a lua drumul comisiei de expertiză numită de minister.

Ziua aceea memorabilă şi bogată in evenimente se incheie cu arestarea bandei de arheologi, in frunte cu Schratt. Arestarea avea un caracter preventiv, faisul nefiind incă stabilit... „Şeful" işi păstra singele rece... Ultima carte nu fusese incă jucată...

NEGUŢĂTORUL DE AUTOGRAFE

Tinărul judecător de instrucţie Jules Farbe se găsea in această zi intr-o dispoziţie din cele mai proaste. Blestemata „afacere a coroanei", in care intrevăzuse prilejul unei consacrări răsunătoare, se dovedea a dracului de incilcită... Zile şi nopţi s-a străduit să adune probe peste probe... Mărturia lui Okman, raportul de expertiză al lui Clermont Ganneau, depoziţia profesorului Pirvu, sinuciderea lui Pellier... Şi tocmai cind se părea că totul este in cea mai perfectă ordine şi că poate să treacă la intocmirea actului de acuzare... iată că intră pe fir acest pictor ratat din Montmartre şi răstoarnă intregul eşafodaj de probe... Pentru a zecea oară, Farbe reciti scrisul acela dezordonat, depoziţia prevenitului Elina Mayence...

„Subsemnatul Elina Mayence, de profesie pictor, domiciliat in Rue des Plantes 135, declar următoarele:

Recunosc de bună voie că sint autorul „coroanei lui Burebista" şi că lucrez intr-un atelier de fabricat obiecte de artă antică aparţinind domnilor Baron şi Barze.

In urmă cu un an s-a prezentat la noi unul din clienţii casei — Conrad Schratt — şi a comandat o coroană, a cărei realizare artistică patronii mi-au incredinţat-o mie. Pentru munca mea am fost plătit cu suma de 45.000 de franci...

Aflind din ziare care a fost destinaţia obiectului, am socotit ca o datorie cetăţenească să fac această mărturie pentru a nu lăsa ca statul şi poporul francez să fie păgubit de nişte escroci cu o sumă atit de fabuloasă..."

In scurta sa experienţă judecătorească, Farbe mai avusese prilejul să se găsească in faţa unor indivizi care, chinuiţi de mustrări de conştiinţă, vin să se constituie singuri prizonieri. E drept, asemenea cazuri sint destul de rare, dar ele totuşi există... De astă dată, insă, lucrurile, in loc să se simplifice, se complică... Doi oameni la mii de kilometri depărtare... unul la Oceakov şi altul la Paris pretind că sint făptaşii... Cel puţin unul dintre ei minte, căci

nu se putea ca unul şi acelaşi obiect să fie lucrat în ateliere diferite... A cui depoziţie e mincinoasă şi care e mobilul pe care-l urmăresc ?...

Să fie într-adevăr Okman un agent german pus să compromită pe arheologii francezi ?... De-ar fi să te iei după tonul presei, acest lucru ar fi perfect plauzibil, mai ales dacă ţii seamă că atît Schratt cît şi partenerii săi resping cu încăpăţînare acuzaţiile şi declară că nici nu-l cunosc pe Okman... Oare pe Mayence îl vor recunoaşte ?... Asta se va vedea la confruntare... Mai întîi însă să nu ne pripim, judecătorule Farbe !... Să vedem îndeaproape cine e păsărica aceasta, care se vîră de bună voie în colivie...

Adîncit în monologul său, judecătorul apucă cu un gest reflex receptorul telefonului şi ceru un număr... — Allo !... Brigada judiciară ?... Cu domnul inspector Regrelle... În persoană ?... Noroc, dragă Paul... Aici e Farbe... Trebuie să mă ajuţi într-o chestiune alurisită... Trebuie să operezi o descindere în cartierul Montmartre... Dar mai întîi aş vrea să ştiu dacă-l cunoşti pe un pictor Elina Mayence... şi dacă e un informator demn de încredere ?... Vezi dacă are cumva cazier... Într-o jumătate de oră sînt la tine...

*

Regrelle, supranumit „Scherlock Holmes-ul Parisului", îl primi pe vechiul său prieten Farbe cu o explozie de bucurie :

— *În sfîrşit, iată-l pe celebrul instructor* al „afacerii coroanei"... „A opta minune" a magistraturii noastre... !

— Salve, rege neîncoronat al poliţiei franceze ! replică pe acelaşi ton Farbe strîngînd cu efuziune mîna inspectorului...

— Rege neîncoronat ?... Dimpotrivă ! În ultima vreme, prietenul tău Regrelle a fost etichetat „bon pour l'Orient" !... Abia m-am întors din Siria — ştii, cu afacerea Deleassé a cecurilor false —, iar *acum am primit ordin să plec de urgenţă în* Palestina *şi să mă pun* la dispoziţia lui Héricourt...

— Orientalistul ?

— Da !... Nu ştiu despre ce poate fi vorba... În telegrama adresată Ministerului de Justiţie, nu se spune altceva decît să fie trimis un poliţist iscusit...

Dar să revenim la problema care te interesează... Am aflat cine e *clientul tău : Elina Mayence alias Vrain Lucas. Judecătorul holbă* nişte ochi cît cepele :

— Doar nu vrei să spui că e unul şi acelaşi... cu „neguţătorul de autografe" ?...

— Ba chiar aşa ! replică zîmbind inspectorul Regrelle.

*

Prin 1880, tînărul *Vrain Lucas*, de meserie copist, se angajase la cabinetul genealogic al *fraţilor Letterier*... „Casa *Letterier*" procura clienţilor din înalta aristocraţie originalele sau copiile de pe

titlurile de nobleţe cumpărate sau negociate, întocmea genealogii şi reconstituia insigne heraldice... Intr-o asemenea speculaţie, era greu să stabileşti unde se termina autenticul şi unde începea falsul.

In această dubioasă oficină de fabricat titluri şi-a făcut ucenicia Lucas pînă în ziua cînd a făcut cunoştinţă cu un oarecare conte florentin Libri, ajuns, printr-un straniu concurs de împrejurări, membru al Academiei de ştiinţe de la Paris.

Prietenia cu Libri îi prilejui copistului trecerea la un gen nou de afaceri: confecţionarea de scrisori, manuscrise şi autografe celebre. Prima piesă executată de Lucas a fost o scrisoare a lui Molière. Apoi una a lui Rabelais, alta a lui Racine...

Afacerea mergea ca pe roate, spre mulţumirea maestrului, care plătea generos...

O scrisoare autografă a lui Dante Aligheri trimisă Şcolii de artă din Florenţa pentru a fi expusă cu prilejul celui de-al şaselea centenar al naşterii autorului „Divinei Comedii" consacră în ochii oamenilor de litere pe generosul academician...

Mai tîrziu Libri oferi Academiei regale din Belgia două scrisori ale lui Carol Quintul către Rabelais. Intr-una din scrisori, împăratul german promitea 10.000 de scuzi celui care va rezolva quadratura cercului şi-l considera ca cel mai indicat chiar pe Rabelais.

Pasiunea de colecţionar a lui Libri fu răsplătită din ce în ce mai copios, mana divină revărsîndu-se într-o egală măsură şi asupra lui Lucas.

In culmea gloriei, Libri produse un manuscris al lui Blaise Pascal către celebrul fizician Boyle, manuscris în care erau enunţate legile atracţiei universale înainte chiar ca Newton să fi formulat marea sa lege cosmică... Manuscrisul, semnat „manu propria" de marele Pascal, avu un răsunet extraordinar. Admiţînd autenticitatea manuscrisului, însemna să-l umbreşti gloria lui Newton. Departe de a bănui falsul, savanţii se angajară într-o uriaşă dispută...

Prins în focul polemicii, Libri produse noi manuscrise. O întreagă corespondenţă dusă între Newton şi Pascal, apoi scrisorile lui miss Ane Ascough, mama lui Newton, în care mulţumea lui Pascal pentru sfaturile pe care le da ilustrului ei fiu...

Din nefericire pentru Libri, se strecură într-una din scrisorile lui Pascal o greşeală. Se vorbea într-un loc de „legile abstracţiei"... Or, era greu de crezut că autorul vestitelor „Pensées" putea să scrie, oricît de distrat ar fi fost, în loc de „legile atracţiei"... „legile abstracţiei"... Era primul avertisment.

Al doilea nu întîrzie... Prilejul îl oferi o scrisoare autentică atribuită lui Galileu şi datată din 1641, în care astronomul pisan se plîngea că vederea îi slăbeşte tot mai mult, încît nu mai e în stare să scrie.

La mai puţin de o săptămînă de la producerea scrisorii, într-o şedinţă a Academiei, Libri fu interpelat de un coleg dacă cunoaşte

raportul marelui inchizitor din Florența in care scrie negru pe alb că in acea vreme Galileu era : „otalmente privo di vista..." (complet lipsit de vedere).

Scandalul era dezlănțuit. Se dovedea că scrisoarea a fost scrisă de un om care cunoștea prost biografia astronomului...

În zadar Libri produse alte zeci de scrisori în care Viciani, elevul lui Galileu, prințul de Condé, Carol I Stuart, Saint Vincent de Paul, cardinalul Ventivoglio, ducele de Suly, Ludovic al XIII-lea și ducesa d'Aiguillon păreau să se fi înțeles să corespondeze între el numai in problema Galileu!... Manuscrisul atribuit astronomului pisan a fost trimis direcției Bibliotecii din Florența. Procesul-verbal de expertiză stabili nu numai caracterul apocrif al scrisorii, dar, ceea ce era mai grav, conținutul era copiat cuvint cu cuvint din ediția Alberi, marea carte a geniilor omenirii.

Ancheta fu urmată de arestarea vinovaților... La *cercetări*, reieși că Lucas ticluise și pusese la dispoziția lui Libri sute de piese, începind cu numeroase note ale *lui Iulius* Cezar, scrisorile apostolilor, ale lui Grégoire de Tour, Carol cel Mare, Alcuin...

Tehnica folosită de Lucas era aceea a redactării manuscriselor pe paginile de gardă ale cărților vechi sau pe file din registre... Cel mai bine îl reușea operația de imbătrinire a cernelii. Aceasta avea o tentă gălbuie, simulind vechimea și rezistind la acizi. De asemenea erau folosite toate mijloacele pentru ca piesa in aspectul ei general să dea impresia că a înfruntat vitregiile timpurilor... Muiatul în apă, inroșitul la foc, innegrirea la fumul de lampă și picuratul cerii erau *procedeele obișnuite*...

Cu cultura lui redusă, Lucas nu era in stare să confecționeze mille de scrisori, așa incit, de cele mai multe ori, se mulțumea să extragă pasaje din enciclopedii și cărți vechi, modificindu-le ușor conținutul.

Pe aceste piese fără valoare, Lucas adăuga semnături celebre. Procesul dezvălui unele lucruri extraordinare... În doi ani, Lucas fabricase 2.400 de documente. Nu mai era munca obișnuită a unui falsificator, fie el cit de abil, ci un caz patologic... Isprava unui exaltat care falsificase zile și nopți de-a rindul, cu o infrigurare bolnăvicioasă, sute și sute de hirțoage pentru a pune în mișcare *intreaga lume de savanți și academicieni*...

•

Evocind in minte celebra „afacere a autografelor", Farbe, pierdut pe ginduri, șopti ca pentru sine :

— E intr-adevăr de necrezut cum acest vis fantastic a putut fi luat drept realitate... Nenumărați savanți s-au *războit* timp de *doi* ani de zile din cauza elucubrațiilor unui maniac mistificator...

— *Errare humanum est*... Adu-ți aminte de inscripția de la Aune... Zeci de savanți și-au frămintat nobilele lor creiere pentru a descifra misterioasele hieroglife de pe o piatră preistorică pentru

ca, pînă la urmă, portarul de la Sorbona să constatate că e vorba de o piatră de la un han de țară pe care, probabil, o haimana a mîzgălit cîteva cuvinte: „Pe aici e drumul măgarilor"...

— Se pare că pe acest drum al măgarilor era s-o pornesc și eu, spuse Farbe și, în cîteva cuvinte, îl puse la curent pe inspector cu cele întîmplate în ajun...

Regrelle chibzui îndelung asupra celor povestite de judecător...

— Ai făcut bine că ai procedat astfel... Se pare că, după eliberarea din închisoare, Lucas nu s-a lecuit de exhibiționism. Presupun că unul din membrii bandei Schratt îl cunoaște îndeaproape pe acest pictor ratat!... Folosindu-l pe Lucas, escrocii voiau să deruteze pe anchetatori... respectiv pe tine, dragă Jules...

— Bine, dar pînă la urmă?

— Pînă la urmă, te-ai fi acoperit de ridicol... Presa ar fi comentat cu haz întîmplarea cu „minunea" fabricată în același timp în două locuri diferite, și cercetările ajungeau la un impas... adică tocmai ce urmărea și banda de escroci...

— Într-adevăr, lovitura a fost pusă la cale cu cap... Schratt ăsta e diavolul în persoană... Totuși nu crezi că o descindere trebuie făcută?... Poate totuși aflăm cîteceva?...

— Cred că ai dreptate!... Trebuie însă să păstrăm cel mai desăvîrșit secret... și mai ales să ne ferim să ajungă chestiunea la urechile vreunui trepăduș de la ziare...

★

O oră mai tîrziu, judecătorul Farbe și inspectorul Regrelle operau o descindere la atelierul unde lucra Mayence. Anticarul Barze, unul din patroni, recunoscu că se ocupa cu fabricarea de obiecte antice, dar susținu categoric că e complet străin de falsul coroanei. Fabrica lui producea doar „mumii false", pe care le trimitea... în Egipt. În același sens vorbi și văduva celuilalt patron, Baron. Mayence este, într-adevăr, angajatul lor... L-au primit de milă după ce a ieșit din închisoare. Suferă de nervi și de la o vreme încoace susține că, în sfîrșit, toată lumea va vorbi din nou de dînsul... De două zile n-a mai dat pe la atelier. Probabil că i se întîmplase vreo nenorocire...

Inspectorul Regrelle îi invită pe cei doi patroni să-i urmeze la Prefectura de poliție... după ce, în prealabil, procedă la sigilarea atelierului...

În aceeași seară, Elima Mayence a fost pus în libertate, cu toate protestele lui... A fost nevoie de intervenția cîtorva gardieni pentru a-l potoli pe nenorocit, care, apucat de o criză de furie, urla cu spume la gură că vor să-i fure gloria de autor al coroanei... Transportat la ospiciu, medicul puse diagnosticul: „schizofrenie, cu manifestări de exhibiționism"...

PROCESUL

O dimineață de toamnă tirzie... Zorile se mai luptau să alunge negurile vinăt-trandafirii ale nopții, cind spre clădirea tribunalului Senei se și revărsau primele grupuri de cetățeni.

Monumentala sală de ședințe unde avea să se judece „afacerea coroanei" putea cuprinde un public destul de numeros, dar de astă dată nu mai era vorba de un proces obișnuit... De mai bine de trei luni, demonul coroanei stăpinea opinia publică: răsunetul afacerii, *personalitățile implicate, obiectul procesului* treziseră interesul a sute de mii de cetățeni, bărbați și femei, savanți și oameni de rind, francezi și străini.

In fața clădirii și pe scările de la intrare, un furnicar de oameni așteptau ora cind sălile pașilor pierduți se vor însufleți de glasul profesional al aprozilor și al ușierilor in livrea. Atunci va începe asaltul pentru a ciștiga bunăvoința cerberilor. Pînă atunci, mulțimea comenta evenimentul, făcînd pariuri și înjurind guvernul că aruncă bani pe tinichele, in timp ce contribuabilii se spetesc plătind impozite. Alții se pierdeau în divagații „arheologice", in care Burebista apărea cind ca un rege barbar din Rominia, cînd ca un împărat oriental... poate scit... poate celt.

De undeva din spatele clădirii, răzbătu un vuiet amenințător de glasuri... O mașină neagră închisă, duba închisorii, se opri la o intrare laterală... Din ea coborîră cițiva gardieni in uniformă și înarmați, după care urmau cei patru acuzați, in frunte cu Conrad Schratt. Se produse o mică învălmășeală... Mulțimea vru să-i linșeze pe ticăloși... Apoi totul se potoli... Peste puțin se produse un nou incident. La intrarea principală, cițiva cetățeni au recunoscut in mijlocul lor pe profesorul romîn Pîrvu, principalul martor la proces... În ultimele săptămîni, ziarele publicaseră de nenumărate ori portretul tînărului savant... Mulțimea îl ovaționă frenetic, ba cițiva l-au și înșfăcat, săltîndu-l deasupra capetelor, spre desperarea Marei, care-l însoțea și care se simțea pierdută in furnicarul de oameni.

O companie de polițiști formă un cordon de pază la intrare... Ușile s-au deschis larg, dar nu pentru toată lumea. Intrară numai invitații... martorii... judecătorii... avocații... Dispozițiile erau severe, dar și să te lupți cu mii de oameni care de ore întregi așteptau să pătrundă in sală era greu... Sosiră noi întărituri de polițiști, dar nu inainte ca o parte din mulțime să răzbată triumfătoare dincolo de porțile Palatului de justiție...

*

Procesul a început... Se face apelul acuzaților... Lipsește Bernard Pellier — decedat — și Henry de Villefosse, custodele Muzeului de antichități din Paris, — dispărut.

Acum se dă citire actului de acuzare... Pentru cei mai mulți, faptele sint cunoscute... Asistența ascultă distrată lectura monotonă a grefierului, in timp ce aruncă priviri dușmănoase spre boxa acu-

zaților. Așadar, aceștia sînt eroii celebrei afaceri... Banda de pseudo-arheologi care a dus de nas o lume de savanți, impuind urechile tuturor cu fantastice aventuri și extraordinare descoperiri.

Pe masa Curții, alături de crucifix, e corpul delict: „coroana"... Cu puțină vreme in urmă, valuri de curioși se ingrămădeau pe coridoarele muzeului pentru a admira „a opta minune a lumii"... Acum coroana stă stingheră și parcă rușinată de decăderea ei...

„...hotărăște trimiterea in judecată a numiților pentru înșelăciune și abuz de incredere in baza articolului 405 din codul penal... iar pe Henry de Villefosse, in prezent dispărut, pentru delictul de abuz de putere și luare de mită in baza articolului 302 combinat cu 308 din același cod penal...

Grefierul și-a reluat locul la masa incărcată de maldăre de dosare. Președintele Rouset, un bărbat cu o infățișare aspră, a cărei severitate e accentuată de ochelarii fumurii pe care-i poartă pe ghebul unui nas ușor coroiat, trece la interogatoriul acuzaților...

Rind pe rind, se ridică in picioare Schratt, Praxagoras, Duklas, Nicolle... Poziția lor e neschimbată... Ei neagă cu incăpățînare că ar avea vreo legătură cu atelierul de fabricat obiecte false de la Oceakov. Nu au auzit de Okman decit după arestarea acestuia. In ce privește profesorul Pirvu, acesta n-a făcut decit să uzurpe gloria expediției franceze... A crezut că poate acoperi ignoranța lui și a colegilor săi romini calomniind și născocind intimplări al căror erou se pretinde el insuși...

— Este soarta frumuseții și a gloriei să ațîțe invidia semenilor, își incheie cu impertinență Schratt răspunsurile date președintelui...

Hotărit, individul se ținea tare... Procesul promitea să fie palpitant. Peste puțin aveau să-și incrucișeze spadele maeștrii barei: Michel Letour și procurorul republicii, temutul Lefèvre...

Dar mai intii să ascultăm cuvintul martorilor...

E audiat profesorul Corneliu Pirvu... Pe figura frumoasă a tînărului arheolog romin au rămas intipărite adînc urmele suferințelor. O cicatrice enormă ii brăzdează fruntea, numai la cițiva milimetri de timpla dreaptă. Cu un glas vibrind de o ușoară emoție, Pirvu povestește dramatica odisee a celor două expediții din munții Orăștiei... Ciudatele intimplări de pe șantier și din sat, purtarea lui Schratt și a partenerilor săi, răpirea Marei și, in sfirșit, surparea galeriei...

Asistența ascultă cu emoție depoziția martorului intreruptă in fiecare moment de către avocatul Letour:

— Rog inalta Curte să atragă atenția domnului martor că justiția franceză se conduce după probe și nu după vorbe meșteșugite...

Asistența protestează... Se produce vacarm in sală... Președintele agită clopoțelul, amenințînd cu evacuarea publicului.

— Probele pe care le cere apărarea, continuă cu calm Pirvu,

se aduc împotriva unor criminali de rînd... Un cuțit, un topor sau *un alt corp delict. Nu pentru aceasta am venit eu aici, ci pentru* ca să acuz pe cei din boxă pentru complot împotriva științei omenirii, împotriva triumfului spiritului uman în lupta acestuia pentru *progres... Cu atît mai grav este cazul atunci cînd vinovați de* această crimă se fac niște oameni care se pretind că aparțin tagmei savanților. Din fericire, arheologi mistificatori sînt puțini. *Nici unul dintre ei n-a fost adevărat savant. Nici nu s-ar putea altfel* dacă ne gîndim că ceea ce caracterizează pe acești mistificatori este mentalitatea lor animalică, răbdarea și tenacitatea în urmări*rea scopului, vicleșugul în preparative, ingeniozitatea prefăcătoriei* și ferocitatea în execuție...

Este audiat președintele comisiei de expertiză, Clermont Ganneau. *Apariția ilustrului om de știință e salutată cu simpatie de* asistență. O clipă, bărbatul cu fruntea neobișnuit de înaltă, încadrată de păr argintiu, se oprește în mijlocul sălii, înaintea tînărului *profesor Pîrvu. Ganneau îl îmbrățișează cu efuziune pe colegul său* romîn. Asistența aplaudă, spre desperarea președintelui, care din nou agită clopoțelul. Gestul lui Ganneau e semnificativ. Apărătorii *bunurilor spirituale ale omenirii își dădeau mîna, făcînd zid împo*triva impostorilor și denigratorilor...

Acum Ganneau repetă în fața Curții concluziile consemnate în *raportul comisiei. Pornind de la teza susținută de Pîrvu că aseme*nea podoabe erau străine regilor daci, neobișnuit de sobri și cumpătați, martorul arătă că la o examinare atentă a coroanei se poate *constata că aceasta este opera unor artiști în falsuri arheologice.* Totuși acești mistificatori au fost dați în vileag, fiindcă întotdeauna adevărata știință triumfă asupra imposturii...

Din nou interveni avocatul apărării:

— Rog onorata Curte să-l întrebe pe domnul martor dacă cunoaște existența unui raport de expertiză care contrazice în elementele sale esențiale *raportul domniei* sale.

Martorul își stăpîni cu greu enervarea. Într-adevăr se găsiseră în rîndurile colegilor săi cîțiva care, din complezență sau interes, se solidarizaseră cu *membrii comisiei* care a *aprobat achiziția* coroanei. Dacă eroarea achiziției era scuzabilă pînă la un punct pentru cei care s-au dovedit de bună-credință, încăpățînarea în greșeală nu *putea* avea nici o scuză. Cu atît mai condamnabilă era atitudinea celor care întocmiseră un contraraport tendențios, cu cît acesta aducea apă la moară apărării... Abținerea acuzaților de la orice mărturisiri și nesiguranța pe care o crea existența celuilalt raport erau piesele de rezistență cu ajutorul cărora apărarea mai spera să obțină un verdict de achitare.

•

Aceasta era situația, cînd un eveniment cu totul neprevăzut, îndreptă dezbaterile procesului spre un deznodămînt senzațional.

Tocmai își terminase depoziția martorul Ganneau, cînd un funcționar de la grefă se apropie de președintele Curții și-i înmînă o telegramă. Abia își aruncă ochii pe textul hîrtiei, și judecătorul simți că broboane de sudoare îi năpădesc fruntea pleșuvă. Asistența trebuie că observase schimbarea de pe fața magistratului, căci o liniște rece se așternu în sală. Tensiunea ajunsese la maximum cînd, după o prealabilă consultare cu colegii săi deopotrivă de consternați, președintele se ridică anunțînd suspendarea dezbaterilor... Elemente noi au intervenit, cerînd un supliment de instrucție.

Publicul părăsi sala de ședințe.

O bună parte din noapte, mii de cetățeni au staționat în fața clădirii așteptînd vești. Abia într-un tîrziu, ziarele, în ediții speciale, aduceau dezlegarea enigmei. Iată textul uneia dintre ediții:

„SENZAȚIONALA ÎNTORSĂTURĂ ÎN PROCESUL BANDEI DE MISTIFICATORI!

— Răzbunarea Molochului!

O întîmplare fantastică, demnă de pana unui Edgar Poë, vine să aducă lumină deplină în tenebroasa afacere a bandei Schratt. Cititorii își amintesc, desigur, de răsunătoarea expediție a falșilor arheologi în Țara amoreilor. Ei au adus la Paris — ca trofeu — statuia Molochului cu cap de taur, care — pretindeau arheologii —, fiind turnată din aur de 22 carate, nu s-a topit sub lava vulcanică ce a îngropat sub cenușă orașele Sodoma și Gomora.

Bancherul Bernard Pellier, defunctul numismat și colecționar de antichități, a achiziționat faimosul cap de taur al statuii zeului, revînzîndu-l, contra unei sume fabuloase, muzeului de antichități.

De roadele tranzacției s-au bucurat, în afară de Pellier, numai patru din membrii expediției, cel de-al cincelea, bătrînul paleograf armean Bedros Altuni — după cum afirmau partenerii săi — înecîndu-se în lacul Asfaltit...

Au trecut cinci ani de atunci și iată că cercetările făcute în aceleași regiuni ale deșertului de către marele orientalist Héricourt vin să dezvăluie unele amănunte de-a dreptul uluitoare. Bedros Altuni n-a murit... prin înec... El a fost ucis de către ceilalți membri ai expediției în grota monștrilor de lîngă rîul Seriat-el-Kebir...

După ce și-au sugrumat victima, asasinii, pentru a șterge orice urmă a crimei, au recurs la o soluție înfricoșătoare, poate unică în analele criminologiei... Au mumificat cadavrul lui Altuni și, sub pretextul că au descoperit un sarcofag al unui faraon egiptean din a 12-a dinastie, l-au dăruit șeicului Ibn-al-Atlak în semn de recunoștință pentru permisiunea de a face săpături pe pămînturile sale.

Este interesant, desigur, pentru cititorii noștri să afle cum a ajuns expediția Héricourt la aceste revelații...

Încă din primele momente ale achiziției statuii Molochului, celebrul orientalist a avut unele nedumeriri în legătură cu proveniența

şi autenticitatea operei... Aceste îndoieli l-au fost întărite de controversele ce s-au ivit mai tîrziu în jurul autenticităţii «coroanei lui Burebista». O expediţie de control în pretinsa Ţară a amoreilor nu putea să mai întîrzie. Ea trebuia să se desfăşoare în cel mai strict secret pentru a preveni eventualele atacuri puse la cale de primejdioasa bandă.

De la primele cercetări ale expediţiei Héricourt, s-a putut stabili că descoperitorii Molochului au lucrat în cea mai mare taină, iar cei cîţiva beduini care fuseseră angajaţi ca muncitori săpători nu s-au mai întors niciodată în satele lor...

Aceste indicii culese de Héricourt au determinat cererea acestuia ca să fie trimis în sprijinul expediţiei încercatul poliţist Regrelle... După cercetări care au durat mai bine de două luni, ancheta a fost încununată de succes...

Cu prilejul unei vizite făcute de Héricourt şi Regrelle la palatul şeicului, acesta le-a prezentat oaspeţilor sarcofagul primit în dar... Lovind ca din întîmplare învelişul mumiei, sunetul produs păru ciudat celor doi musafiri... Tot atît de ciudat era mirosul pe care-l răspîndea funebrul monument... Cu încuviinţarea amfitrionului, Héricourt înlătură învelişul sarcofagului şi îndepărtă puţin pînza cusută în jurul mumiei. Linţoliul nu părea deloc îngălbenit de vreme. Ochii mistici ai măştii erau mai degrabă de sticlă decît din email. În ce priveşte benzile în care se înfăşoară de obicei mumiile, acestea erau de muselină şi nu din pînză de in, cum cerea ritualul. Nu mai rămînea decît să procedeze la desfăşurarea lor... Spre groaza şi surprinderea celor prezenţi, ieşi puţin cîte puţin la iveală cadavrul unui bătrîn. Nu mai încăpea nici o îndoială... Era cadavrul nefericitului Bedros Altuni...

Telegrama expediată de Héricourt şi Regrelle a sosit tocmai la timp pentru ca fioroşii asasini să-şi primească pedeapsa cuvenită pentru fărădelegile lor..."

Acesta era textul reportajului revelînd senzaţionala descoperire...

Pe ultima pagină, în cadrul rubricii „La închiderea ediţiei", ziarul scria :

„BANDA SCHRATT A FACUT MARTURISIRI COMPLETE

În ultimul moment aflăm că asasinii bătrînului paleograf Altuni şi-au recunoscut crima. Ei l-au ucis pe savant deoarece acesta nu se pretase la mistificarea cu «Molochul de aur». De asemenea, bandiţii au recunoscut că tot ei puseseră la cale, în complicitate cu moşierul transilvănean Caius Dancea, asasinarea profesorului Corneliu Pîrvu... prăbuşirea galeriei... răpirea Marei Jianu — logodnica tînă-

rului arheolog romin... şi toate uneltirile mirşave menite să-i facă pe ţăranii din Cosmeşti să părăsească şantierul de pe muntele Piatra Rea.

Vom reveni cu noi şi senzaţionale amănunte..."

EPILOG

Au trecut ani... În cabinetul său de lucru de la Muzeul de antichităţi din Bucureşti, profesorul Corneliu Pîrvu termina ultimele corecturi la monografia „Aşezarea dacică de la Piatra Rea". Cu un gest obosit, arheologul puse deoparte paginile scrise mărunt şi acoperite cu ştersături şi se apropie de fereastră, destinzindu-se uşor...

In curtea muzeului, Voicu supraveghea pe cărăuşii care descărcau lăzile cu obiectele dezgropate cu prilejul săpăturilor de la Blideşti, nu departe de Piatra Rea.

Pîrvu zîmbi văzind zelul cu care colaboratorul său preţios îi muştruluia pe cărăuşi.

Oamenii il priveau chiondoriş... Desigur — gindeau ei —, flăcăul ăsta o fi cam şui... că doar nu-i vorba de niscaiva lucruri de aur, ci doar de o incărcătură de oale sparte şi vechituri de fier ruginit...

Sprijinindu-şi fruntea de geamul deschis, Pirvu rămase pierdut pe ginduri...

,Care este adevăratul preţ al descoperirilor sale...? Care este rostul strădaniei atitor arheologi ce sapă intreaga viaţă galerii de cîrtiţe in adincul pămintului...? Infruntind teribilele maladii ale ţinuturilor tropicale, asprimea gerului polar şi primejdiile junglei, ei se străduiesc să descifreze tainele unor lumi trecute sau prezente. Ei pun aceeaşi pasiune in descoperirea unor somptuoase morminte de regi sciţi, ca şi in căutarea unor primitive unelte de piatră in grotele Franciei. Dacă cele dintii evocă civilizaţii strălucitoare, celelalte se referă la insăşi aurora omenirii. Cludaţi căutători de comori, de vreme ce pun mai mare preţ pe nişte cioburi preistorice decit pe fildeşul, aurul şi diamantele după care gonesc aventurierii şi conchistadorii veacului... Ciudaţi, e adevărat!... Dar nu intimplător in rindurile «detectivilor istoriei» s-au incadrat spirite generoase, avintate... Ei cred intr-un scop mai vrednic de omenire decit goana după profituri... Mulţumită strădaniei lor, dintr-o ştiinţă a morţii, arheologia a devenit o ştiinţă a vieţii. Şi cit de tinără-i această ştiinţă!... Nu este prea departe vremea cind arheologi de seamă, ca, de pildă, Wiedeman, putea să vadă in silexurile preistorice ale Egiptului nişte «jocuri ale naturii», sau Hũber, care încerca să explice fosilele de la Würtzberg, aşa-zişii «iconoliţi», ca fiind opera unor genii subterane?!...

In ciuda atitor rătăciţi, dorinţa de a cunoaşte — motor al tuturor descoperirilor — a călăuzit paşii lui Champollion, Maspéro, Mariette, Schliemann sau Borghezi pe urmele marilor temple ale Egiptului, ale ceramicei din Susa, ale statuilor de argilă din Ta-

nagra. Atraşi de magia trecutului, ei au creat o ştiinţă a arheologiei, zdrobind limitele strimte ale acestui trecut şi unindu-l cu prezentul.

Căutind mereu progresul, ei le-au arătat popoarelor raţiunea lor de a fi, legînd istoria de tradiţie, de respectul generaţiilor dispărute... Viaţa materială a strămoşilor, arta şi cultura lor oferă un vast *repertoriu menit să inspire pe urmaşi in munca lor creatoare.* Acesta e rostul strădaniei noastre, a arheologilor!..."

Aruncindu-şi din nou privirea pe fereastră, Pirvu şopti ca pentru sine :

— Eşti un flăcău vrednic, Voicule... Zelul tău merită toată lauda... Lăzile de colo nu conţin nici pietre preţioase, nici coroane de aur... Dar mai de preţ decit aurul tuturor monarhilor sint descoperirile ce aduc la lumină civilizaţii şi aşezări, mărturii ale unui trecut glorios.

Sfirşit

LUCRARILE CARE VOR APAREA IN COLECŢIA „POVESTIRI ŞTIINŢIFICO-FANTASTICE"

Nr. 52. „Două aventuri ale lui Sherlock Holmes" de A. Conan Doyle (traducere din limba engleză).

Nr. 53. „Balaurul mărilor" — povestire de Ioana Petrescu.

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire, muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
eviligheorghe
krokodylu
progressivefan3
car_deva
coolio
fractalus
panionios
nld68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala!)

Pentru a vă asigura primirea regulată a revistei „Știință și Tehnică" și a *colecției „Povestiri științifico-fantastice"* în perioada concediilor de odihnă și a vacanței de vară, prelungiți-vă abonamentele din timp.

Abonamentele la revista „Știință și Tehnică" și la colecția de „Povestiri științifico-fantastice" se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservire în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către *difuzorii* de presă *din întreprinderi*, instituții și de la sate, secțiile de difuzare a presei, precum și de către factorii și oficiile poștale.

APARE DE TREI ORI PE LUNĂ - PREȚUL 1 LEU